

Pla d'acció tutorial de Documentació

(Complements de Formació)

Curs 2008-09

**Consell d'Estudis de Documentació
4 de juliol de 2008**

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	2
1.1. ELS PLANS D'ACCIÓ TUTORIAL A LA UNIVERSITAT.....	2
1.2. PAT DOC (CF): EL PLA D'ACCIÓ TUTORIAL DE DOCUMENTACIÓ (COMPLEMENTS DE FORMACIÓ).....	5
1.2.1. Característiques de l'ensenyament	5
1.2.2. Característiques de l'alumnat	8
1.2.3. Característiques del PAT DOC (CF).....	9
2. ORGANITZACIÓ I ESTRUCTURA	10
2.1. ESTRUCTURA ORGÀNICA I FUNCIONAL.....	10
2.2. RELACIONS ENTRE ELS AGENTS IMPLICATS EN EL PAT	11
3. EXTENSIÓ DEL PAT	12
3.1. MODEL I ÀMBIT D'ACTUACIÓ.....	12
3.2. POBLACIÓ A LA QUAL S'ADREÇA	13
3.3. TIPUS D'ACTIVITATS	14
4. PROGRAMA 2008-09	15
4.1. ABAST DEL PROGRAMA.....	15
4.2. CALENDARI D'ACTIVITATS	16
4.3. PROGRAMA DE FORMACIÓ DE TUTORS	18
5. RESPONSABLES DEL PAT	19
5.1. LA FIGURA DEL COORDINADOR.....	19
5.2. LA FIGURA DEL TUTOR DE CARRERA	19
5.3. RECONeixEMENT INSTITUCIONAL.....	21
6. RECURSOS	22
6.1. RECURSOS HUMANS	22
6.2. INFRAESTRUCTURES I INFORMÀTICA	23
6.3. RECURSOS ECONÒMICS	24
7. AVALUACIÓ DEL PAT	24
BIBLIOGRAFIA	26

1. Introducció

1.1. Els plans d'acció tutorial a la universitat

La realitat universitària ha canviat durant els últims anys. La diversificació de l'accés a la universitat i la superació d'un cert elitisme han originat una nova situació que es concreta en les següents característiques:

- Gran heterogeneïtat de l'alumnat: diferents nivells acadèmics i econòmics, estudiants que provenen de diferents entorns socials, culturals i lingüístics.
- Augment del nombre d'estudiants d'edat més avançada, que dona com a resultat un perfil d'estudiant que treballa. La compatibilitat d'estudis i treball implica una menor dedicació als estudis i això es tradueix en itineraris curriculars més llargs que necessiten ser planificats.
- Disminució de la població estudiantil des del punt de vista demogràfic. Aquest fet provoca un augment del nombre de places disponibles i, per tant, una retallada en les notes d'accés als estudis universitaris. A les aules, el resultat és una barreja d'estudiants amb un nivell acadèmic més baix del necessari i estudiants amb un nivell excel·lent.
- Reformes en l'ensenyament secundari. Les reformes en l'ensenyament secundari han motivat una gran diversificació en la tipologia d'estudiants —quant a la base de coneixements rebuts— que accedeixen a la universitat i un desconeixement, per part del professorat universitari, del conjunt de coneixements i habilitats mínims que tenen aquests estudiants.
- Entrada en l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). Aquest procés també comporta uns canvis que giren al voltant de diversos aspectes de la formació superior. Dues de les fites perseguides són, per exemple, aconseguir que el mateix alumnat sigui el protagonista del seu procés d'aprenentatge i garantir la transparència i la facilitat de comparació de coneixements i habilitats amb vista al mercat laboral europeu comú mitjançant la implantació del suplement europeu del títol.

El conjunt d'aquestes característiques bàsiques es tradueix en una clara necessitat d'orientació i seguiment de l'alumnat de la manera més personalitzada possible. Una orientació que ajudi en les transicions d'entrada a la universitat i de sortida al mercat laboral; una orientació que ajudi l'estudiant a construir i optimitzar el seu itinerari curricular i que tingui en compte el seu rendiment acadèmic i la seva situació i les seves capacitats personals.

L'aposta de la Universitat de Barcelona per un model d'orientació de l'alumnat com a complement del seu procés de formació es concretà, cap a finals dels anys noranta, en diverses iniciatives dutes a terme pel SOU (Sistema d'Orientació Universitària) o pel GOU (Gabinet d'Orientació Universitària), pels mateixos centres (jornades de portes obertes i d'acollida, i cursos —Hàbits i tècniques d'estudi, Com parlar en públic, Tècniques de recerca de feina, L'entrevista de selecció), i també amb accions de caràcter general (Club de Feina, assessorament individualitzat en temes d'orientació acadèmica o professional, entre d'altres). El 1999 apareix el *Document marc sobre la*

tutoria a la Universitat de Barcelona,¹ que estableix les bases de la integració de les accions d'informació, orientació i intervenció formativa a partir de l'acció tutorial. Finalment s'adoptà la figura dels plans d'acció tutorial com a eina fonamental per dur a terme aquestes accions de manera integrada a partir de la figura del tutor.

Segons aquest document marc, «La tutoria universitària consisteix en una activitat de caràcter formatiu que s'ocupa del desenvolupament acadèmic dels estudiants i de la seva orientació professional. Específicament, l'acció tutorial pretén assolir els objectius següents:

»1. Establir un marc global d'actuació que respongui a les necessitats emergents dels estudiants al llarg de la seva formació acadèmica, i que els permeti incidir activament en el seu futur personal, acadèmic i professional.

»2. Proporcionar als estudiants estímuls per al desenvolupament de la reflexió, el diàleg, l'autonomia i la crítica en l'àmbit acadèmic, i les estratègies i recursos per a l'aprenentatge, com ara l'aprenentatge autònom, la participació en la institució i l'exploració de recursos formatius extracurriculars, atenent els plantejaments que es desprenen del nou EEES.

»3. Dur a terme el seguiment acadèmic personalitzat dels estudiants, i assistir-los en la cerca d'una configuració òptima del seu currículum formatiu.»

Tot i no estar regulada, trobem mencions de la tutoria universitària en diversos documents relacionats amb la qualitat i el funcionament de la docència universitària:

En les recomanacions que fa l'AQU² com a conseqüència dels diversos informes sobre universitats³ es fa menció específica de les tutories, des del primer —1998— fins als últims —2003 i 2004—. Alguns exemples:

- Informe 1998: es recomana l'«establiment de forma generalitzada de tutories personalitzades que aconsellin l'itinerari curricular».
- Informe 1999: es recomana «establir mecanismes per impulsar, allà on encara no s'ha fet, els programes d'atenció tutorial personalitzada».
- Informe 2003: es recomana «mantenir els esforços iniciats en plans d'accions tutorialis tant d'abast ampli (acollida, itineraris, pràctiques, etc.) com individualitzat».

¹ L'última versió d'aquest document és de juny de 2004 i és la que es considera vigent en l'actualitat i sobre la qual es treballa. Està en procés de tràmit a la UB en aquests moments una actualització d'aquest document marc que incorpora algunes novetats però que manté els conceptes principals sobre l'acció tutorial intactes. Així mateix, està en procés de creació la Unitat d'Atenció a l'Estudiant, que assumirà les funcions que havien tingut el GOU, el SOU i altres unitats com el SIAE, i que treballarà estretament en coordinació amb els plans d'acció tutorial dels diferents ensenyaments.

² Les recomanacions es poden consultar a l'adreça següent:

<http://www.aquacatalunya.org/scripts/web/pagina.asp?cid=cat&id=3049&cat=pag&tit=Recomanacions&res=110&op=140>

³ Els informes complets estan disponibles a l'adreça següent:

<http://www.aquacatalunya.org/scripts/web/llistat.asp?cid=cat&cat=publ&id=250&res=110>

Encara més, al document que va publicar la mateixa Agència el 2005, *Eines per a l'adaptació dels ensenyaments a l'EEES*, no es recomana l'acció tutorial planificada, sinó que s'hi fa referència de manera continuada donant per segur que existeix.

L'informe *Universidad 2000*, encarregat per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) i conegut amb el nom d'*Informe Bricall*, parla de la **tutoria com a servei essencial** de les universitats i estableix que **una part del professorat haurà d'assignar-se a tasques d'assessorament dels estudiants** en les diferents etapes de la seva vida acadèmica:

- ingrés a la universitat;
- planificació d'estudis;
- desenvolupament formatiu;
- orientació professional.

La Llei orgànica d'universitats (LOU, art. 46, sobre drets i deures dels estudiants) estableix que els estudiants tindran dret a:

- **L'orientació i informació** per part de la universitat sobre les activitats de la mateixa universitat que els afecten.
- **L'assessorament i assistència** per part dels professors i **tutors** de la manera que es determini.

La tutoria també és present a l'Estatut de la UB (2003) en diversos articles:

Art. 20.3

Els consells d'estudis:

d) organitzen i supervisen les **tutories acadèmiques** dels seus ensenyaments

Art. 88.2

La Universitat promou l'extensió i la consolidació de la **figura del tutor o tutora d'estudis**. L'organització de les tutories depèn dels consells d'estudis.

Art. 94.3

Són funcions de la Comissió Acadèmica:

l) vetllar pel correcte desenvolupament dels **plans d'acció tutorial**

Art. 124.1

Són drets de tot l'alumnat de la Universitat de Barcelona, a més dels que estableixen la Constitució i les lleis, i dels que s'expliciten en el títol I d'aquest Estatut, els següents:

c) acomplir els currículums propis i escollir les assignatures que consideri adients, d'acord amb els plans d'estudis, l'organització docent i les **recomanacions del tutor o la tutora**.

Finalment, cal afegir que el Consell d'Universitats estatal atorgà, l'any 2000, el primer premi als plans d'acció tutorial de la UB com a acció de millora dins del Pla de qualitat de les universitats.

En síntesi, els serveis d'orientació i de tutoria universitària tenen una clara missió en el tracte personalitzat dels estudiants i procuren facilitar-los: l'adaptació i la integració en

el sistema (ajudant-los a descobrir una universitat que ensenya i que també aprèn, una universitat que investiga, una universitat que coopera, etc.), l'aprofitament acadèmic i personal (la utilització dels recursos disponibles, la millora de les aptituds personals i acadèmiques, les tècniques d'aprenentatge, el treball en equip, etc.) i la transició al món del treball sense renunciar a la formació permanent.

Aquest model d'atenció a l'alumnat és l'adoptat per la Universitat de Barcelona i es pot concretar en els plans d'acció tutorial desenvolupats per cada ensenyament d'acord amb les característiques i el perfil del seu alumnat i del seu camp professional. El Pla d'acció tutorial (PAT) integra els tres tipus d'accions (informació, formació i orientació) i permet, per tant, optimitzar i estalviar recursos que la institució posa a l'abast: serveis i recursos de la UB, serveis i recursos de la Facultat, i la feina que fan els mateixos tutors.

En l'actualitat ja són més de 20 ensenyaments amb un PAT planificat i operatiu aprovat pel consell d'estudis corresponent en el si de la UB.

1.2. PAT DOC (CF): el Pla d'acció tutorial de Documentació (Complements de Formació)

1.2.1. Característiques de l'ensenyament

L'ensenyament de Documentació és una llicenciatura de segon cicle, la qual cosa li confereix unes característiques especials que determinen clarament les necessitats de l'alumnat en relació amb un PAT.

D'entrada, el nombre d'alumnes que cursen l'ensenyament és reduït, característica que té l'origen en el volum també reduït dels alumnes de la diplomatura en Biblioteconomia i Documentació i en els pocs anys de vida de l'ensenyament. Aquesta característica, igual que passa en el cas de la diplomatura permet:

- un contacte més directe i estret amb l'alumnat, que sovint es tradueix en el coneixement personal, de situacions familiars, laborals, etc.;
- la utilització de metodologies i tècniques docents diferents de la classe magistral i l'examen final (sessions molt pràctiques, avaluació continuada, treballs de curs amb seguiment tutoritzat, visites a centres, organització d'actes extracurriculars, etc.);
- la realització de tutories individuals que, en alguns casos, barregen l'orientació general i la tutoria acadèmica o de matèria pròpia del seguiment de continguts d'una assignatura.

A més a més, existeix un coneixement mutu i una relació estreta amb els agents contractadors, la qual cosa es tradueix en un lligam entre formació i mercat laboral que facilita en gran mesura la transició al món professional dels estudiants i el contacte posterior continuat d'exalumnes amb la Facultat.

En segon lloc, s'identifiquen clarament dos grups d'alumnes diferenciats pel que fa a necessitats d'atenció i orientació tutorial: els alumnes que provenen de la diplomatura esmentada i continuen estudis amb aquest segon cicle i els alumnes que provenen d'altres ensenyaments. Aquest últim grup, ha de cursar un total de 45 crèdits en complements de formació per tal d'assolir els coneixements bàsics de l'àmbit de la Biblioteconomia i la Documentació.

Els crèdits corresponents als complements de formació es cursen amb set assignatures que es consideren bàsiques de la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació i tenen l'objectiu d'aconseguir disposar dels coneixements necessaris i habilitats mínimes de la disciplina que permetin assentar coneixements propis de la llicenciatura. Aquesta fórmula d'adquisició dels coneixements de base de la disciplina és una opció triada pels òrgans competents de la Facultat en el seu moment tenint en compte diversos factors. És indubtable que té els seus avantatges respecte a d'altres opcions, però cal dir que durant aquests últims anys d'experiència s'han posat de manifest alguns inconvenients que no es poden ignorar i sobre els quals es pot i s'hauria d'actuar.

Alguns dels problemes que s'han identificat són els següents:

- En una aula on s'imparteix una assignatura de diplomatura es poden trobar 4, 5 o 8 alumnes de complements de formació barrejats amb 45 o 50 alumnes de diplomatura, la majoria dels quals acaben d'arribar de l'institut o fa un any que han arribat. A més a més, els alumnes de diplomatura es coneixen entre ells perquè assisteixen junts a totes les assignatures i, si es tracta d'assignatures de segon, ja fa més d'un any que treballen junts. Coneixen també els professors i hi ha una complicitat dins del grup de primer cicle que, inevitablement, exclou a qui no comparteix coneixements i experiències viscudes. Això fa que l'alumne de complements de formació se senti desplaçat i li sigui difícil formar grups per fer treballs o simplement prendre un cafè i comentar aspectes de l'assignatura.
- Tot i que s'han triat amb cura les assignatures de diplomatura que han de cursar per assolir les competències mínimes que els permetin continuar amb la llicenciatura, els alumnes que cursen els complements de formació perceben que els manquen coneixements que els seus companys sí que tenen degut al conjunt d'assignatures prèvies cursades. Els professors d'aquestes assignatures de primer cicle, tot i saber que tenen al grup alumnes sense aquests coneixements previs, sovint no ho tenen present i els alumnes de complements de formació tampoc no demanen aclariments perquè suposen que la resta de la classe ja coneix les respostes i que és un problema d'ells no saber les coses.
- Els coneixements que adquireixen els alumnes de complements en aquestes assignatures no té cap continuïtat ni possibilitat d'ampliació, donat que no cursaran les assignatures posteriors i/o paral·leles que els amplien i complementen.
- Tot i cursar aquests complements de formació, els alumnes de llicenciatura que provenen d'altres ensenyaments es troben amb buits importants que els poden ocasionar problemes a l'hora de seguir els continguts d'assignatures pròpies de la llicenciatura.

El desconeixement de la disciplina (terminologia, conceptes bàsics, procediments habituals, organismes, etc.), el desconeixement del món professional i el mercat laboral, i la diversitat de titulacions d'origen i coneixements previs del grup, són aspectes que fàcilment poden ocasionar dificultats d'integració d'aquest grup en el conjunt d'alumnes de la llicenciatura en Documentació. A aquestes qüestions cal afegir el fet que el grups d'alumnes de Complements de formació necessiten un any més per finalitzar els seus estudis de llicenciatura, tot i compartir aula amb els seus companys en algunes assignatures.

Així doncs, tenim un ensenyament amb dos perfils clarament diferenciats d'estudiants distribuïts en dos grups, un dels quals està constituït per alumnes que no se senten

integrats ni amb els seus companys de la Llicenciatura en Documentació, ni amb els seus companys de la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació.

El model d'orientació de l'alumnat adoptat per la UB fa uns anys és el que s'ha seguit sempre en el procés formatiu de l'ensenyament de Biblioteconomia i Documentació. Això es veu clarament quan s'analitzen les accions organitzades i dutes a terme de manera periòdica per la Facultat des de fa molts anys. En relació amb l'ensenyament de Documentació, es realitzen algunes accions adreçades a ajudar i orientar l'alumnat però, degut al fet que es tracta d'un ensenyament força recent, aquestes accions són insuficients i no estan tan arrelades com les relacionades amb el primer cicle. Algunes activitats, però, són comunes als dos ensenyaments, com per exemple:

- sessions informatives al mes de juliol per als nous estudiants;
- jornades de sortides professionals organitzades anualment;
- actes i conferències de professionals experts, exalumnes i empreses relacionades amb el sector com a part de l'activitat docent;
- organització de concursos i altres instruments de participació i integració pensats per a grups específics d'alumnes (ERASMUS, SICUE, etc.);
- suport a actes organitzats pels mateixos alumnes relacionats amb l'àmbit professional;
- tutories i entrevistes amb el cap d'estudis per revisar i planificar els itineraris curriculars;
- manteniment del web i publicació setmanal en paper d'un full amb informació actualitzada sobre diversos serveis de la UB, serveis i activitats de la Facultat i qüestions relacionades amb l'ensenyament;
- informació sobre el col·legi professional amb ofertes de formació continuada i borsa de treball;
- informació i orientació sobre convenis amb empreses i ofertes de treball;
- informació i estimulació per a la participació en esdeveniments extracurriculars interessants per a l'alumnat (congressos, premis, etc.).

Pel que fa a accions específiques adreçades als alumnes de Llicenciatura i, en especial, als alumnes que cursen complements de formació, la Facultat ofereix:

- una sessió informativa abans de la matriculació;
- la recomanació d'entrevistar-se amb el cap d'estudis per planificar i comentar l'itinerari curricular;
- des del curs 2006-07, un espai del Campus virtual (ComForD) on poden compartir problemes o comentar dubtes amb els seus companys, el cap d'estudis i un professor col·laborador voluntari, i oferir i intercanviar informació i material útil per al seguiment dels seus estudis a través dels fòrums.

Amb l'objectiu de crear els recursos que siguin necessaris, optimitzar els que ja existeixen, regular i oficialitzar procediments, coordinar i aconseguir millorar els resultats de les activitats que ja es fan, i acollir-se a les iniciatives majoritàries de la comunitat de la UB, la Facultat de Biblioteconomia i Documentació té la intenció d'integrar en un Pla d'acció tutorial aprovat per Consell d'Estudis totes les accions d'informació, orientació i ajuda en el procés d'integració i d'aprenentatge que necessita l'alumnat de la Llicenciatura en Documentació que cursa els complements de formació per dur a terme els seus estudis i la seva integració al món professional de manera òptima.

1.2.2. Característiques de l'alumnat

No resulta senzilla l'anàlisi de dades relatives als alumnes de complements de formació perquè es tracta d'un subgrup de l'alumnat de l'ensenyament de Documentació i la major part de dades que es recullen es refereixen a tot l'ensenyament. Per tant, actualment es disposa de poca informació objectiva i fiable en relació al perfil personal, laboral i acadèmic d'aquest grup d'alumnes.

Aquesta mancança d'informació fa que el PAT s'hagi de planificar en base a la informació detectada pels professors o expressada pels propis alumnes en diverses ocasions. A més a més, degut a aquesta mateixa mancança, el PAT DOC (CF) té la intenció d'assumir com a objectiu, l'obtenció de les dades mínimes necessàries que permetin conèixer les característiques dels alumnes de complements de formació per tal de poder-los oferir l'orientació, la informació i l'ajuda més adequada.

Les dades de què es disposa són les següents:

- La matrícula de nou accés a Documentació del curs 2006-07 va ser de 68 estudiants, dels quals 39 provenien de la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació i 29 d'altres ensenyaments.
- El curs 2006-07 es va matricular un conjunt de 47 alumnes a assignatures de complements de formació, dels quals 29 eren els de nou accés esmentats més amunt i 18 ja havien iniciat els estudis de Documentació en cursos anteriors.
- Les 18 persones que ja havien començat Documentació suposen un 38,3 % del total de matrícula de complements de formació que, o bé no havia pogut superar les assignatures de complements el curs anterior, o bé no les havia matriculat i havia optat per fer itineraris alternatius, tot i que es recomana fer aquestes assignatures durant el primer any.
- Dels 29 alumnes de nou accés, 10 van matricular única i exclusivament assignatures de complements de formació, mentre que 19 van fer matrícula mixta amb assignatures de complements de formació i assignatures específiques de Documentació (tal com recomana l'itinerari curricular de tres anys previst per a aquest conjunt d'alumnes).
- Pel que fa a l'edat dels 47 estudiants matriculats en assignatures de complements de formació, el següent quadre dóna idea de les diferències amb els seus companys a les aules de diplomatura i cal pensar que la resta d'alumnes de Documentació en procedien i estan, per tant, en la seva majoria al voltant dels 22-29 anys.

<i>Diplomatura</i>		<i>Complements de formació</i>	
18-24	51,08 %	18-24	17,02 %
25-29	17,27 %	25-29	31,91 %
30-32	7,91 %	30-32	17,02 %
33-44	17,27 %	33-44	29,79 %
45-54	6,47 %	45-54	4,26 %

- Respecte del sexe, cal dir que un 78,72 % dels 47 alumnes de complements de formació són dones i un 21,28 % són homes, un percentatge molt similar al de la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació

- Finalment, en relació amb les característiques demogràfiques, es pot dir que la majoria d'estudiants són originaris de Catalunya i només un dels 47 estudiants que estan cursant assignatures de complements de formació és estranger.

No es disposa de dades com ara els estudis o àrees del coneixement de procedència de l'alumnat, tems de finalització dels estudis de Documentació i nombre d'alumnes que compaginen treball i estudis (tot i que per contacte directe amb els alumnes, sabem que la majoria treballa).

Pel que fa a dades de rendiment acadèmic i abandonament, existeixen escasses dades i les que hi ha no s'han pogut comparar amb les de l'ensenyament de Biblioteconomia i Documentació i/o amb les de Documentació, per la qual cosa tampoc no resulten del tot útils. Potser, l'aspecte més destacable a simple vista és l'alt nombre de no presentats: el segon semestre del curs 2005-06 un 33 % no es va presentar a la primera convocatòria d'avaluació de les assignatures de complements de formació i un 27 % tampoc no ho va fer a la segona convocatòria.

1.2.3. Característiques del PAT DOC (CF)

Com a conseqüència de l'anàlisi presentada, es proposa un Pla d'acció tutorial per a l'ensenyament de Documentació que té les següents característiques bàsiques:

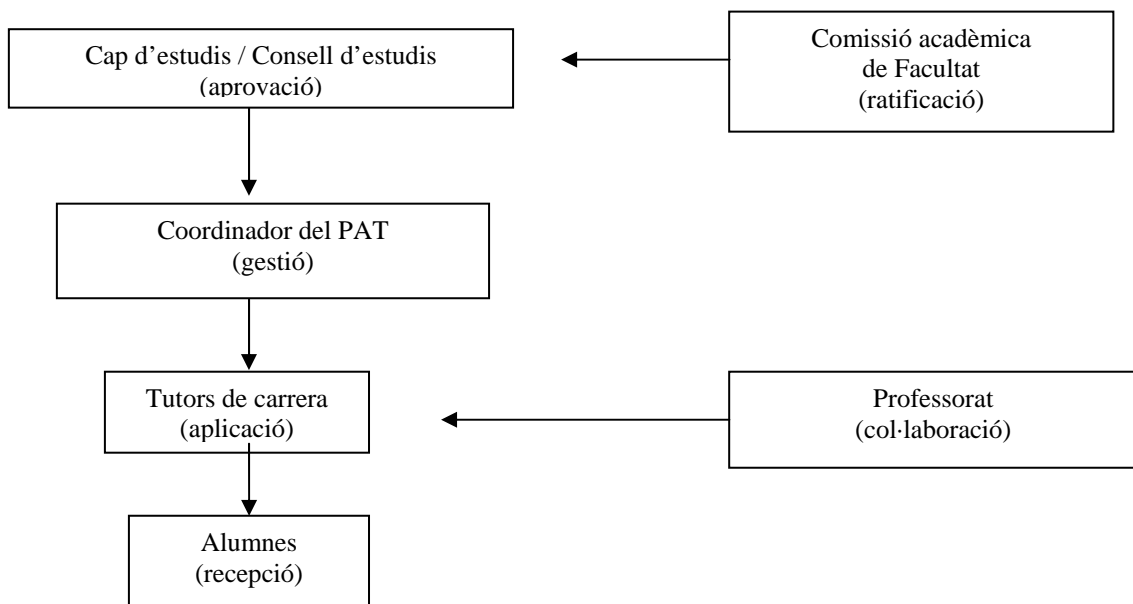
- el model es basa en la figura del tutor de carrera que haurà d'acompanyar l'alumne al llarg dels seus estudis, a diferència del tutor acadèmic o professor d'assignatura, però treballant-hi de manera conjunta;
- les funcions que s'assumeixen inclouen accions de tipus informatiu, d'intervenció formativa i orientatives, i es dóna més importància a un tipus o altre en funció de les necessitats individuals de l'alumnat i del moment dels estudis en què es trobi;
- el PAT s'adreça als estudiants de tots els cursos que matriculen assignatures de complements de formació així com als alumnes que tot i tenir superats els complements de formació, tenen un tutor assignat des del curs 2007-08. Inclou tota la tipologia d'alumnes: alumnat amb mancances, alumnat sense mancances i alumnat excel·lent;
- el tipus d'activitat bàsica del PAT DOC (CF) és l'acció tutorial, ja sigui planificada o sense planificar; és a dir, la realització d'algunes tutories o trobades de grup amb dates, objectius, continguts i materials preparats i consensuats per l'equip prèviament, complementades amb tutories individuals puntuals sota demanda de l'estudiant o per suggeriment del tutor. Aquesta acció tutorial bàsica s'acompanyarà d'altres activitats com la tramesa periòdica de material informatiu i accions puntuals d'altra tipologia que s'especificaran en el programa d'activitats.
- l'acció tutorial es coordinarà amb la resta d'activitats ja realitzades fins ara en el marc de l'ensenyament de Documentació i en el de la resta d'ensenyaments de la Facultat.

D'acord amb les necessitats detectades, els objectius generals que persegueix aquest Pla d'acció tutorial són els següents:

- Proporcionar als alumnes tota la informació necessària i/o útil en relació amb la UB, amb la Facultat, amb l'ensenyament, amb la disciplina i amb el món professional, per tal de facilitar i millorar la seva integració en l'àmbit de la Biblioteconomia i la Documentació, optimitzar i facilitar la seva trajectòria universitària, la seva entrada en el món professional i la continuació de la seva formació.
- Assessorar als alumnes de complements de formació en el disseny del seu itinerari curricular tenint en compte l'imminent implantació del títol de grau en Informació i Documentació.
- Ajudar els alumnes provinents d'altres ensenyaments a evitar i resoldre els problemes que origina la manca de coneixements i habilitats propis de la disciplina, proporcionant-los informació, instruments, estratègies i tècniques que els permetin entendre el nou entorn, assumir les mancances inicials que han de resoldre i superar la transició al nou àmbit de la manera menys traumàtica possible.
- Ajudar els alumnes de complements de formació a integrar-se en el grup format pel conjunt d'alumnes de Documentació, així com a superar la sensació d'aïllament i de mancances que pateixen en les assignatures de diplomatura.
- Proporcionar als alumnes de complements de formació la informació i recursos necessaris perquè puguin aprofundir i complementar els coneixements que no tindran continuïtat.
- Orientar adequadament els estudiants a l'hora de planificar els seus itineraris curriculars i professionals i facilitar-los els recursos necessaris per a l'adquisició d'habilitats i coneixements que els permetin assumir amb autonomia aquesta responsabilitat al més aviat possible.
- Introduir en l'alumnat la cultura de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior per tal que estigui capacitat per fer-se responsable i protagonista del seu procés d'aprenentatge.
- Recollir dades objectives i fiables que aportin informació sobre el perfil i característiques del conjunt d'alumnes de complements de formació.

2. Organització i estructura

2.1. Estructura orgànica i funcional

2.2. Relacions entre els agents implicats en el PAT

Alumnes:

- als alumnes de complements de formació se'ls assigna un tutor de carrera de manera aleatòria en el moment de la matriculació o en el moment de la preinscripció si així ho sol·liciten;
- els alumnes, de manera voluntària, es relacionen amb el seu tutor de carrera per al seguiment i la planificació dels seus estudis fins que els acaben (tutoria de carrera);
- els alumnes, de manera voluntària, es relacionen amb tots els seus professors de manera puntual per al desenvolupament de les assignatures que els imparteixen (tutoria acadèmica o de matèria).

Professors / tutors acadèmics:

- tots els professors es relacionen directament amb els seus alumnes i realitzen les tutories grupals o individuals que considerin necessàries per tractar assumptes relacionats amb l'assignatura que imparteixen (tutoria acadèmica);
- tots els professors deriven els seus alumnes al tutor de carrera per a qualsevol assumpte no relacionat amb els continguts de les assignatures que imparteixen;
- tots els professors es relacionen amb els tutors de carrera per facilitar-los la informació necessària per fer el seguiment dels alumnes tutoritzats.

Tutors de carrera:

- se'ls assigna un conjunt d'alumnes de nou ingrés, del qual han de fer el seguiment mentre durin els seus estudis;
- es relacionen amb els alumnes que tenen assignats a partir de tutories grupals prèviament establertes en un calendari i de tutories individuals a petició dels alumnes o per suggeriment del mateix tutor, com també a través d'altres accions i canals de comunicació que s'estableixin;
- es relacionen amb els alumnes que no tutoritzen en les mateixes condicions que els professors no tutors, és a dir, mitjançant la tutoria acadèmica o de matèria;
- es relacionen amb el coordinador del PAT, del qual depenen funcionalment;
- són proposats pel coordinador del PAT al cap d'estudis i per aquest al Consell d'estudis, que n'aprova la designació.

Coordinador del PAT:

- el proposa el cap d'estudis al Consell d'estudis, que n'aprova la designació; la designació és seguida del nomenament per part del deganat, que n'informarà als vicerectorats d'estudiants i de política docent;
- depèn funcionalment del cap d'estudis;
- es relaciona amb altres òrgans de la Facultat i de la UB a instàncies d'aquests òrgans pel que fa al PAT;
- es relaciona amb els tutors de carrera, que en depenen funcionalment;
- pel que fa a la Facultat, es relaciona especialment amb el Consell d'estudis, assistint a les reunions que aquest estableixi, en qualitat de convidat, amb veu però sense vot, i al qual fa arribar les seves propostes i la informació en relació amb el PAT;
- pel que fa a la UB, es relaciona especialment amb la Unitat d'Atenció a l'Estudiant, amb la qual es coordina en dur a terme les activitats al centre.

3. Extensió del PAT

3.1. Model i àmbit d'actuació

S'opta pel model de tutoria de carrera, diferenciada de la tutoria acadèmica, que representa el seguiment d'un mateix grup d'alumnes des que comencen els seus estudis fins que els acaben. Altres models, com ara el tutor de curs, no estan funcionant en aquests moments, atès que els alumnes fan simultàniament assignatures de diferents cursos i no acaben els estudis en els temps previstos en els itineraris curriculars tradicionals. Aquest model de tutoria de carrera, a banda de ser més adequat a la situació actual, ofereix certs avantatges als alumnes i als tutors: els primers acudeixen sempre a la mateixa persona, que ja els coneix i en sap el tarannà, les capacitats, els problemes, etc., la qual cosa estalvia feina i temps a tots dos; pel que fa als tutors, els permet el contacte amb alumnes de tot tipus, amb mancances, normals i excel·lents, la qual cosa fa la seva tasca més enriquidora i menys feixuga. En el model de tutor per curs, els tutors de primer tenien sempre més feina i patien un cert sentiment de frustració, ja que és el curs en què es concentren més problemes.

La tutoria de carrera no s'ha d'entendre i plantejar com una via de resolució de conflictes, sinó com un servei a l'estudiant per aprofitar millor els seus estudis i ajudar-lo a rendibilitzar/optimitzar el seu procés formatiu. En aquest sentit, cal entendre que la meta última és l'autonomia personal i la responsabilitat de l'alumne i que les necessitats i l'actuació del tutor van canviant al llarg dels estudis. Així, al principi la funció se centra en la integració, l'adaptació i l'acompanyament en la introducció a la disciplina, l'ensenyament i la Facultat; després es passa a una major intervenció a través d'accions adreçades a l'aprofitament dels estudis; finalment, la funció és la preparació per a la transició al món professional, al tercer cicle i a la formació permanent.

En aquest model, els àmbits d'actuació que es proposen són els mínims habituals en qualsevol PAT i generen tres tipus d'accions: accions d'informació, accions d'intervenció formativa i accions d'orientació. Dins de cadascun d'aquests grups s'especifiquen actuacions concretes en el programa d'activitats del curs que dependran del moment dels estudis en què es trobin els alumnes tutoritzats i de les característiques que tinguin aquests alumnes i els seus processos d'aprenentatge. Mentre que les accions d'informació són comunes a grups i moments i estan molt pautades, les d'intervenció i orientació són més personalitzades (tot i que també hi ha una base comuna i unes pautes mínimes).

L'acció informativa té per objectiu la difusió de la informació entre els estudiants i, sobretot, dels recursos per accedir a les fonts d'informació que puguin ser d'utilitat per als seus estudis. Cal tenir en compte la doble vessant, ja que el tutor també actua de receptor d'informació subministrada per l'estudiant (cal crear mecanismes per canalitzar aquesta informació). Inclou informació de la UB i dels seus serveis, del mateix ensenyament i de la Facultat (centre i serveis, qüestions acadèmiques, de titulació, itineraris, matèries i oferta d'assignatures, nivells de dificultat, etc.), i d'esdeveniments extraacadèmics relacionats amb els estudis. Aquest tipus d'acció s'inicia ja abans de l'ingrés a la Facultat mitjançant les activitats de captació d'estudiants, les sessions informatives generals prèvies a la matriculació i les trobades amb els tutors. Continua

durant tots els estudis, adaptant la informació que s'ofereix al moment i necessitat relacionada amb aquest moment, així com les circumstàncies i contextos personals dels alumnes. És un tipus d'acció fonamental en el cas dels alumnes de complements de formació que desconeixen l'àmbit de la Biblioteconomia i la Documentació i el tarannà de la Facultat, sovint molt diferent del d'altres àmbits i centres d'origen de l'alumnat.

L'acció d'intervenció formativa se centra en el seguiment del rendiment acadèmic de l'estudiant, per a la qual cosa el tutor ha de disposar dels indicadors adequats. Cal col·laborar en la millora dels processos d'aprenentatge per als estudiants amb mancances, en l'optimització dels models d'aprenentatge en el cas d'estudiants sense mancances i en l'estimulació del rendiment i de la participació en activitats relacionades amb la seva formació pel que fa als estudiants excel·lents. En el cas del PAT DOC (CF), és important fer el seguiment del rendiment acadèmic dels alumnes de complements de formació per tal de garantir que adquireixen els mateixos coneixements i habilitats que la resta d'alumnes de l'ensenyament; a més, també ha d'intervenir quan sigui necessari oferint les eines i estratègies que facilitin l'adquisició d'aquestes competències. El seguiment del rendiment acadèmic, a més a més, oferirà informació valuosa a l'ensenyament i la Facultat, ja que permetrà comparar resultats amb els alumnes de l'ensenyament que provenen de la diplomatura. D'aquesta manera es poden identificar possibles diferències causades pel buit de coneixements de base i, posteriorment, emprendre les accions de millora que es considerin convenients.

L'acció d'orientació comprèn la planificació, juntament amb l'estudiant, del millor itinerari curricular, la informació sobre les possibilitats de sortides professionals adequades a les característiques de l'estudiant i sobre formació continuada (inclosos els tercers cicles: doctorats, postgraus, etc.). Gran part dels alumnes de l'ensenyament treballen i ho fan en àmbits molt diferents. Per una banda disposen de poques hores per a l'estudi i, per l'altra, de poques oportunitats d'aplicar en contextos laborals reals els coneixements i habilitats que van adquirint. A més a més, no disposen d'informació sobre la disciplina, el mercat laboral ni el món professional en relació a la Documentació i això els fa difícil anar construint el seu perfil mitjançant la selecció d'assignatures optatives i crèdits de lliure elecció. Aquests motius evidencien la importància que té poder orientar l'alumnat, ja sigui en relació als continguts i enfocament d'assignatures, ja sigui en relació als perfils professionals possibles, perquè se'l pot ajudar a seguir itineraris adequats al seu propi perfil personal, als propis coneixements, aptituds i experiències prèvies.

3.2. Població a la qual s'adreça

Els destinataris del PAT DOC (CF) seran únicament els alumnes matriculats a l'ensenyament de Documentació que han de cursar assignatures de complements de formació per tres raons bàsiques: el model de tutor de carrera triat, l'anàlisi de necessitats i la quantitat dels recursos disponibles. Se'ls assignarà un tutor de carrera ja en la matriculació (o abans) i el mantindran durant tots els seus estudis.

Hi ha hagut molta discussió sobre la possibilitat de l'obligatorietat de ser tutoritzat. Tanmateix, només en algun ensenyament de la UB (Química, que en tinguem notícia) es lliga l'obligatorietat d'assistència a tutories a la matriculació, llevat dels alumnes de nou ingress. Altres propostes com, per exemple, la que s'està considerant a Farmàcia o una

prova pilot que s'ha fet a Ciències Empresarials, passen per concedir crèdits de lliure elecció als alumnes que segueixen el PAT assistint a totes les tutories grupals convocades pel tutor. El programa d'actuacions específiques ha de ser realista i tenir en compte la situació d'absentisme a les tutories, per tal de planificar activitats i calendaris adequats que n'afavoreixin l'assistència.

En síntesi, d'entre les diverses propostes i els diversos models, el PAT DOC (CF) s'adreça als alumnes de tots els cursos de la llicenciatura en Documentació que cursen assignatures de complements de formació com un servei d'informació, orientació i ajuda, al qual els estudiants es poden acollir o no, voluntàriament, i sense cap compensació en forma de crèdits. Per ser els destinataris els alumnes que cursen assignatures de complements de formació, el gruix de l'atenció se centrarà en els primers cursos, quan els alumnes encara estan cursant les dites assignatures; malgrat tot, els alumnes tindran a la seva disposició els seus tutors durant tot els seus estudis de la Llicenciatura en Documentació.

Pel que fa a la tipologia d'alumnes objecte del PAT DOC (CF), s'opta per actuar sobre alumnes amb mancances acadèmiques, alumnes sense mancances acadèmiques i alumnes excel·lents. Les necessitats d'orientació i d'intervenció originades per discapacitats físiques o psíquiques no seran assumides pels tutors de carrera dins del marc del PAT, excepte pel que fa a la seva derivació, un cop detectades, cap als serveis corresponents de la UB, com són el programa *Fem via* (Àrea Acadèmica i d'Estudiants de la UB > Serveis i Programes per a l'Estudiant > Programes d'Integració) i el SAP (Servei d'Atenció Psicològica).

Per a cada tipologia d'alumnat, necessitats individuals i moment dels seus estudis, les actuacions puntuals dins dels tres àmbits d'acció esmentats varien, ja que les necessitats són totalment diferents.

Un altre tema tractat per la bibliografia és la ràtio tutor/alumnes, que es considera correcta entre un mínim de 15 i un màxim de 30 alumnes per tutor. Hi ha ensenyaments dins de la UB que estan treballant amb grups de 35 alumnes o més i d'altres que estan tractant amb 20. La ràtio s'estableix en funció de la disponibilitat de tutors. En el cas del PAT DOC (CF), es disposa de dos tutors i un coordinador i el nombre d'alumnes a atendre, en funció de la matriculació del curs 2006-07, és d'entre 45 i 50 alumnes. Per tant, la ràtio s'estableix en menys de 25 alumnes per tutor.

La previsió de nous tutors per a cursos posteriors es realitzarà en el moment oportú, en funció de les circumstàncies.

3.3. Tipus d'activitats

Són molts els tipus d'activitats que es poden dur a terme dins d'un PAT per tal d'assolir els objectius d'informació, d'intervenció i d'orientació. Les activitats genèriques més habituals són:

- tutories grupals o trobades de grup planificades;
- tutories individuals;
- jornades d'acollida i/o sessions informatives;
- jornades sobre sortides professionals;

- informació al lloc web del centre;
- creació d'un espai web específic per al PAT;
- contacte mitjançant correu electrònic, fòrums i espais virtuals;
- conferències i xerrades;
- concursos, exposicions, visites, etc.

Tenint en compte la realitat del centre i l'ensenyament, les necessitats detectades, el volum d'alumnat que cal atendre i els recursos disponibles, les activitats bàsiques del PAT DOC (CF) seran les trobades de grup, les tutories individuals i la comunicació, debat i intercanvi de materials a partir d'un espai virtual amb la plataforma Moodle. A banda d'aquestes activitats bàsiques, s'afegiran altres actuacions puntuals, algunes de les quals ja es duen a terme habitualment per a un conjunt més gran d'alumnes (visites, conferències, jornades de sortides professionals, etc.) i d'altres de noves com pot ser una trobada d'intercanvi d'opinions amb professors de la diplomatura que tenen aquests alumnes a classe.

A banda d'aquesta llista i per tal de respondre de manera adequada a les necessitats del PAT DOC (CF), caldrà realitzar altres actuacions que ara per ara no es duen a terme o que no es fan de la manera més avinent, com poden ser: l'anàlisi de dades de rendiment acadèmic per alumne/a, la recollida sistemàtica del perfil de l'alumnat amb un document específicament dissenyat amb aquesta finalitat, o la integració en la vida acadèmica a partir de la difusió dels mecanismes i agents de representació de l'alumnat.

El programa del PAT per a cada curs acadèmic ha d'establir les activitats puntuals que s'inclouen dins del mateix curs i els seus objectius, com també el calendari per dur-les a terme i els seus responsables. Des de la coordinació del PAT es planificaran les tutories de carrera i es facilitarà als tutors tot el material, formació i informació necessaris.

4. Programa 2008-09

4.1. Abast del programa

El programa del PAT DOC (CF) per al curs 2008-09 comprèn els alumnes matriculats en assignatures de complements de formació, ja siguin de nou ingrés ja siguin matriculats en cursos anteriors, i tots aquells alumnes a qui durant el curs 2007-08 se'ls va assignar un tutor i ja han superat els CF (recordem que el tutor de PAT DOC (CF) es manté durant tots els estudis de l'alumne).

Pel que fa a les accions incloses en el programa 2008-09, assenyalem que seran dels tres tipus habitualment presents en els programes d'acció tutorial i que s'han definit per al model que segueix el PAT al capítol 3 (informatives, orientatives i d'intervenció formativa).

Les activitats dels tres tipus es concreten en l'apartat següent en un calendari, com també l'explicació dels objectius de cadascuna. El programa temporalitzat d'activitats reflecteix la previsió feta per l'equip del PAT tenint en compte diverses qüestions però pot patir alguna modificació durant la seva execució per raons justificades. En aquest sentit, des de la coordinació del PAT hi ha el compromís de mantenir informat al Consell d'estudis de qualsevol canvi, com també dels motius que l'ocasionen.

Enguany, les actuacions vindran marcades per la propera implantació del nou títol de grau en Informació i Documentació i la consegüent extinció de la llicenciatura en Documentació. Per tant, l'objectiu principal serà l'assessorament a l'hora de planificar l'itinerari curricular tenint en compte el calendari d'implantació de la nova titulació i el d'extinció de la llicenciatura així com les taules de reconeixement d'assignatures entre el pla d'estudis de grau en Informació i Documentació i els plans d'estudis de llicenciatura en Documentació (incloent els complements de formació).

4.2. Calendari d'activitats

Juliol de 2008

Objectius generals: difusió del PAT, dels tutors i de l'espai al campus virtual per tal de facilitar el primer contacte.

- Reunió de coordinació inicial de l'equip per concretar les primeres accions d'informació i d'orientació del juliol.
- Assignació de tutors d'alumnat de Llicenciatura amb complements de formació abans i durant els dies de matrícula per tal de fer possible l'orientació amb informació sobre contingut d'assignatures i itineraris.
- Informació i orientació a l'alumnat de nou accés en sessions informatives i tutories individuals prèvies a la matriculació i durant els dies de matrícula.
- Informació i orientació a l'alumnat que ha superat els complements de formació durant el curs 2007-08 amb tutories individuals prèvies a la matriculació.
- Informació transmesa per correu electrònic a través del fòrum del campus virtual per a informar els alumnes de complements de formació de l'existència del PAT, dels tutors i de l'espai virtual.

Setembre de 2008

- Reunió de coordinació de l'equip del PAT preparatòria de la primera tutoria grupal d'alumnes de complements de formació. Objectius: comentar els objectius i punts que caldrà tractar en la primera tutoria; facilitar als tutors els recursos necessaris per dur-la a terme.
- Primera tutoria grupal amb els alumnes de complements de formació. Objectius: acollida als de nou accés, presentació dels tutors, recopilació de dades relatives al perfil i a la matriculació de l'alumnat, presentació interna del grup, oferta d'informació bàsica, transmissió d'informació dels antics alumnes als de nou accés i resolució de dubtes inicials o adreçar-los al lloc o la persona més adequats per resoldre'ls.
- Segona assignació de tutors per als matriculats de setembre/octubre.
- Període especial de tutories individuals per als alumnes que no són de nou accés per tal de conèixer la seva situació acadèmica particular, i per als alumnes de nou accés amb matrícula de setembre/octubre.

Octubre de 2008

- Reunió de coordinació de l'equip dels dos PAT preparatòria de la sessió informativa per alumnat de segon curs de diplomatura i alumnes de complements de formació. Objectiu: preparar la sessió informativa de grup i el material per als alumnes de

segon curs sobre beques, programes de mobilitat i convenis de cooperació educativa.

Novembre de 2008

- Sessió informativa de grup per alumnat de segon curs de diplomatura i alumnes de complements de formació sobre beques, programes de mobilitat i convenis de cooperació educativa.

Desembre de 2008

- Període especial de tutories individuals. Objectiu: analitzar la marxa del primer semestre i planificar l'avaluació.

Gener de 2009

- Reunió de coordinació preparatòria de les tutories individuals d'autoanàlisi d'avaluació. Objectius: comentar els objectius i punts que caldrà tractar en tutories com també el material que caldrà utilitzar i el procediment per a treballar-lo; facilitar als tutors els recursos necessaris per dur-la a terme.

Febrer de 2009

- Període de tutories individuals per analitzar l'avaluació del primer semestre i planificar el seguiment d'assignatures de segon quadrimestre (anul·lacions de matrícula, previsió de segones convocatòries, etc.).

Abril de 2009

- Reunió de coordinació de l'equip del PAT. Objectius: analitzar resultats de rendiment acadèmic del primer semestre i dades recollides en tutories individuals; comentar els objectius i punts que caldrà tractar en el període especial de tutories individuals; facilitar als tutors els recursos necessaris per dur-les a terme.
- Reunió de l'equip PAT amb els caps d'estudis de diplomatura i llicenciatura per tal d'adaptar la jornada de sortides professionals de manera que sigui útil també per als alumnes de complements de formació.⁴

Maig de 2009

- Període especial de tutories individuals. Objectius: reflexió i anàlisi del funcionament del segon semestre; previsió de resultats del segon semestre; planificació d'avaluació de segones convocatòries; planificació de l'esforç final per a l'avaluació del segon semestre i planificació de matrícula del curs següent.
- Jornada de sortides professionals habitualment organitzada per la Facultat. Objectius: conèixer millor els perfils professionals que s'estan demanant als llocs de

⁴ La Jornada ja és oberta a tot l'alumnat de la Facultat però té més incidència en alumnes de diplomatura que ja acaben els seus estudis. Durant el curs 2007-08 es van incorporar aquestes modificacions que van ser de profit per a tots els alumnes, tant de diplomatura com de llicenciatura.

treball per als titulats i les eines, mecanismes i estratègies per trobar feina relacionada amb l'àmbit de la Documentació.

Juliol de 2009

- Reunió de coordinació. Objectius: anàlisi de l'execució del PAT DOC (CF); anàlisi dels problemes detectats en relació amb mancances que es puguin treballar amb formació de tutors, amb formació de lliure elecció, amb tutories o altres activitats, etc.; primeres propostes de millora per incloure al programa provisional del curs 2008-09.

Setembre de 2009

- Informe final del PAT DOC (CF) (programa 2008-09)

Durant tot el curs 2007-08

Es preveu que hi hagi un contacte permanent entre els caps d'estudis de llicenciatura i de diplomatura i la coordinadora del PAT per tal de fer un seguiment dels progressos en el procés d'implantació de la nova titulació i poder així informar i assessorar adequadament als alumnes afectats pel futur canvi.

De forma continuada i sense dates a l'espai virtual durant tot el curs es realitzaran les activitats següents:

- Fòrum de discussió general amb preguntes posades pels tutors per debatre sobre diversos aspectes que poden ser problemàtics.
- Fòrums per a cadascuna de les assignatures de complements de formació per treballar amb problemes i materials concrets d'assignatures específiques.⁵
- Material informatiu de tot tipus a l'espai virtual, inclòs material acadèmic relacionat amb assignatures de la diplomatura prèvies i posteriors a les de complements de formació.
- Notícies i informació a l'espai sobre esdeveniments relacionats amb la professió i els estudis que poden ajudar a omplir buits de coneixements o a conèixer millor el món professional.

4.3. Programa de formació de tutors

El programa de formació de tutors s'estableix cada curs en funció de les necessitats i es coordina conjuntament amb la formació del professorat a través del representant de la Facultat⁶ a l'ICE per a temes de formació de personal docent..

Enguany, com que no s'incorpora cap nou tutor a l'equip de PAT DOC (CF), no es preveu formació genèrica relacionada amb les funcions del PAT i l'acció tutorial perquè ja es va realitzar el curs passat.

⁵ En aquests fòrums podrien estar inclosos els professors de les assignatures de diplomatura en qüestió.

⁶ Maite Comalat.

Ara abé, sí que es contempla la realització de reunions extraordinàries de l'equip de PAT DOC (CF) i de PAT BiD amb l'objectiu de donar a conèixer amb profunditat els nous plans d'estudis i l'adaptació de les antigues titulacions a la nova per tal d'oferir un bon assessorament als alumnes.

També es tindrà en consideració l'oferta formativa general adreçada a tot el personal docent des de la mateixa Facultat i des de l'ICE que, sense estar centrada en l'acció tutorial, pot complementar la formació d'un tutor i ajudar-lo en la seva tasca.

5. Responsables del PAT

5.1. La figura del coordinador

Com ja s'ha apuntat al capítol 2, d'estructura orgànica i funcional del PAT BiD, el coordinador és proposat pel cap d'estudis al Consell d'Estudis com a part del seu equip i, per tant, el període que dura el seu encàrrec està lligat al mandat del cap d'estudis. Igual que el càrrec de cap d'estudis, l'encàrrec de coordinador del PAT és renovable, a proposta del cap d'estudis cada nou mandat i amb la corresponent aprovació del Consell. Posteriorment, el degà o la persona en qui delegui, ha de procedir al seu nomenament i n'ha d'informar als Vicerektorats d'Estudiants i de Política Docent.

La finalització de l'encàrrec de coordinador del PAT abans de completar el període establert es pot donar si ho proposa el cap d'estudis i amb la corresponent aprovació del Consell.

Un cop designat, el coordinador assumeix les seves funcions, que es poden concretar en els aspectes següents:

- Proposar al cap d'estudis el disseny del programa d'acció tutorial específic que es vol dur a terme;
- Dinamitzar i coordinar l'equip de tutors: captació, proposta al cap d'estudis / Consell d'Estudis, formació, seguiment i avaluació;
- Avaluar el PAT amb vista a optimitzar-lo a partir de l'avaluació dels tutors i dels estudiants;
- Proporcionar recursos i estratègies d'acció als tutors perquè desenvolupin les seves funcions;
- Informar el Consell d'Estudis sobre el funcionament del PAT;
- Informar els responsables institucionals del funcionament del PAT;
- Fer d'enllaç entre el PAT i altres instàncies de l'ensenyament, de la Facultat o de la UB.

5.2. La figura del tutor de carrera

El tutor de carrera és la persona que es fa càrrec d'un alumne des de l'inici dels seus estudis fins que els acaba. Fer-se càrrec d'un alumne vol dir:

- Informar-lo de tot el que necessiti i li pugui ser útil en relació amb la UB, la Facultat, la titulació i la professió.

- Ajudar-lo en la seva formació acadèmica mitjançant el seguiment del seu rendiment, aportant recursos formatius com ara models d'aprenentatge, tècniques d'estudi, etc.
- Orientar-lo en el seu pas per la Facultat i la seva entrada al món laboral, i oferir-li consell i suport a l'hora de construir el seu itinerari curricular i un perfil professional.

Aquestes funcions generals es duen a terme bàsicament mitjançant les tutories grupals programades anualment i tutories individuals a petició de l'alumne/a, tot i que hi ha altres activitats complementàries utilitzades de forma complementària per assolir els objectius del PAT.

Per dur a terme les activitats bàsiques del PAT, el professor tutor es compromet a:

- establir els mecanismes de contacte amb els alumnes que li siguin assignats per tutoritzar;
- acudir a les reunions de coordinació del PAT, per planificar la seva acció tutorial, configurar el programa de formació, dur a terme l'avaluació del mateix PAT, etc.;
- mantenir el contacte amb la resta de professors dels alumnes per estar al corrent del rendiment acadèmic;
- disposar d'unes hores d'atenció setmanals per a tutories individuals sol·licitades pels alumnes;
- assistir als cursos de formació que s'ofereixen en el marc del programa de formació inicial i continuada del PAT;
- realitzar les tasques d'avaluació que li siguin encomanades en el procés d'avaluació del PAT.

El perfil al qual hauria de respondre un tutor està establert per la bibliografia especialitzada i recollit en el document marc de la UB sobre tutories. El perfil es concreta en els punts següents:

- actitud per a la relació interpersonal, habilitats socials i de comunicació;
- capacitat de treball en equip;
- actitud de treball interdisciplinària i participativa;
- acceptació i comprensió de la situació de l'alumnat;
- actituds de planificació;
- predisposició per a la innovació i el canvi, flexibilitat;
- respecte per la diversitat;
- integració en la vida de la institució i en el context on es treballa;
- actitud per abordar els problemes de manera positiva;
- actitud crítica i constructiva.

El tutor ha d'assumir un compromís ferm de permanència i de realització de les seves tasques com a tutor de carrera.

El coordinador del PAT fa la seva proposta de tutors al cap d'estudis i, mitjançant aquest, al Consell d'Estudis, que l'ha d'aprovar.

Pel que fa al PAT DOC (CF) per al curs 2008-09 s'ha previst mantenir els dos mateixos tutors del curs 2007-08. Tant el nombre de tutors com les persones proposades per a ser-

ho són aspectes que es cal revisar cada curs després de l'avaluació del PAT per si fos necessària la seva modificació.

Un cop nomenat, el tutor ha d'assistir als cursos i sessions fixats en el programa de formació del PAT i a totes les reunions programades en el calendari, tant les de coordinació com les activitats previstes amb els alumnes.

El procés d'assignació de tutors a l'alumnat es realitza de forma aleatòria, sense que un tutor pugui, en cap moment, triar alumnes concrets ni a la inversa. S'intentarà dur a terme aquest procés els dies abans de la matriculació o els mateixos dies en què aquesta té lloc per tal que l'alumnat pugui disposar d'orientació i informació que li permetin fer una matrícula coherent i adequada a la seva realitat i circumstàncies.

En principi, i d'acord amb el model de tutor de carrera, l'alumne té el mateix tutor fins que acaba els estudis. Tanmateix, aquesta assignació pot canviar en algun dels cursos següents per diversos motius:

- L'informe anual d'avaluació del tutor és desfavorable. En aquest cas, el professor pot ser aconsellat sobre la conveniència d'assistir a algun curs de formació per corregir el problema o bé deixar el seu lloc a un nou tutor.
- El tutor manifesta el seu desig de no continuar la tasca de tutor de carrera.
- L'alumne o el tutor manifesten la impossibilitat de mantenir una relació profitosa en relació amb els objectius del PAT i demanen un canvi.
- Interessos del centre recomanen fer un canvi de tutor que es considera inevitable.

5.3. Reconeixement institucional

El coordinador tindrà un reconeixement de tres crèdits dins del POA per la seva dedicació als diversos plans d'acció tutorial de la Facultat.

Els tutors de carrera del curs 2008-09 tindran un reconeixement d'1 crèdit dins del POA per la seva dedicació a aquesta tasca.

Segons la normativa de la UB vigent, aquest reconeixement pot arribar fins a tres crèdits, dins de la franja de 18 a 24 que s'estableixen per al conjunt de les tasques per realitzar dins del Departament. La major part del professorat del Departament de Biblioteconomia i Documentació té prop dels 22 o 23 crèdits ja distribuïts en tasques de docència i/o pertinença a òrgans de la Facultat. Aquesta situació fa inviable dedicar tres crèdits reals a les tasques implícites en un Pla d'acció tutorial. Tanmateix, la bibliografia especialitzada i els mateixos documents normatius de la Universitat de Barcelona defensen l'acció tutorial com una part imprescindible de la formació i no com un valor afegit. D'acord amb aquest criteri i amb el convenciment que cal reconèixer la tasca que duu a terme un professor en l'exercici de les seves funcions, es proposa fer constar els crèdits corresponents al POA perquè quedi constància del reconeixement de la tutoria com a tasca docent duta a terme. Aquesta constància hauria de figurar, tot i que provoqui la superació dels 24 crèdits de dedicació establerts per la normativa docent.

Paral·lelament a aquesta proposta, es considera que no es pot perdre de vista l'objectiu d'aconseguir incloure els crèdits assignats dins del màxim de 24, objectiu al qual caldria

anar-se acostant en la mesura que la força docent del Departament de Biblioteconomia i Documentació ho permeti.

La tasca de tutor dins d'un PAT formalitzat i oficial té valoració en el reconeixement dels quinquennis de docència. Per poder demostrar aquesta tasca, és molt recomanable que es tingui en compte la proposta anterior de fer constar els crèdits de dedicació al PAT en el Pla d'Ordenació Acadèmica o el futur pacte de dedicació.

La formació seguida pels tutors dins del programa de formació del PAT té el mateix reconeixement de qualsevol activitat de formació del professorat en els processos i àmbits en què aquesta formació es tingui en compte perquè sigui valorada.

6. Recursos

6.1. Recursos humans

Per dur a terme el PAT és necessari disposar de professors tutors en nombre suficient i d'un coordinador, a més a més de l'ajut i la col·laboració de la resta del professorat. D'acord amb els càlculs fets en base a les dades de matriculació de què es disposa, les necessitats són de dos tutors i un coordinador per al primer any d'implantació del PAT.

El disseny del POA actual amb la força docent amb què compta el Departament dificulta la disposició de temps del professorat per dedicar-se a altres tasques, a banda de la docència entesa com «preparar classes, dur-les a terme i avaluar». A més a més, cal comptar amb el nombrós professorat associat amb dedicació parcial, fet que provoca que tots els encàrrecs diferents de la docència en sentit estricte recaiguin habitualment en un grup reduït de persones.

Com a punts forts es poden destacar:

- la il·lusió i l'interès per la innovació docent que ha mostrat sempre el professorat a temps complet del Departament de Biblioteconomia i Documentació;
- la voluntat d'anàlisi, reflexió i assumpció d'accions de millora del procés d'aprenentatge del l'alumnat que ha caracteritzat sempre la tasca docent d'aquest professorat;
- la tradició de contacte estret i personal amb l'alumnat durant i posteriorment als seus estudis que s'ha mantingut en l'ensenyament al llarg de gairebé un segle;
- la visió de l'acció tutorial com una eina bàsica del procés d'aprenentatge de l'alumnat, i no com una activitat complementària afegida per la Facultat.

Aquest conjunt d'aspectes positius porten a pensar que les possibilitats de dur a terme el PAT pel que fa a força docent necessària i suport dels òrgans de la Facultat en relació amb aquest element són reals i suficients, i alhora garanteixen l'èxit de l'empresa.

La implantació del PAT DOC (CF) necessita, també, la col·laboració del personal d'administració i serveis de la Facultat. Aquesta necessitat es fa patent sobretot en els processos de preinscripció/matriculació que han d'incloure l'assignació de tutors, i en els processos generals de resposta a necessitats d'informació que tenen lloc durant el curs.

Aquestes necessitats d'informació poden ser expressades pels alumnes en relació amb processos de matriculació, horaris de professors tutors, informació sobre assignatures i avaluació, sobre estades a l'estranger, sobre convenis d'empreses i oferta laboral, etc. També poden correspondre als professors tutors i/o al coordinador, que necessitaran dades de contacte o acadèmiques sobre l'alumnat, informació sobre processos i terminis de matriculació, dades estadístiques de l'ensenyament, etc.

La contribució bàsica del personal de la Secretaria al PAT passa per poder donar resposta a les necessitats d'informació plantejades de la manera més efectiva possible, directament o amb la derivació a qui correspongui, però també pot ajudar a prendre decisions relacionades amb qualsevol procés administratiu implicat en el desenvolupament del PAT a partir del seu coneixement i de l'experiència adquirida en aquests processos.

Un dels problemes reconeguts en altres centres en relació amb aquests aspectes és la dificultat de l'obtenció de dades relacionades amb alumnes amb què es troben els tutors, ja siguin dades acadèmiques, ja siguin dades personals per poder establir un contacte necessari. Cal que tots els agents implicats en el PAT entenguin que disposar de la informació necessària en el moment adequat pot ser un element clau en els resultats de qualsevol acció. No es pot orientar de manera correcta un alumne del qual no es coneix la situació acadèmica i general. No es pot suggerir una tutoria de seguiment d'un alumne si no es disposa de les dades de contacte per citar-lo.

Com ja s'ha comentat, l'èxit en el correcte funcionament del PAT i en els seus resultats passa necessàriament pel suport de tota la institució, començant pels mateixos òrgans del centre (Administració, Facultat, Departament, Consell d'Estudis, etc.) i acabant pels òrgans de la UB externs a la Facultat, dels quals s'espera tot el necessari suport informatiu, de cooperació i de formació, i el reconeixement de la tasca acomplerta.

6.2. Infraestructures i informàtica

Pel que fa als recursos materials, en primer lloc es necessiten recursos d'infraestructures en forma d'espais adequats per dur a terme tutories amb grups de fins a 25 persones. A la Facultat hi ha problemes d'espai per a aquest tipus de sessions. L'opció habitual és la sala de juntes i les opcions alternatives són les mateixes aules de classe, especialment les de mobiliari no fixat a terra, que permet modificar la disposició de taules i cadires per tal d'evitar la relació formal professor / alumne en el decurs d'una tutoria.

Aquests espais s'utilitzen habitualment de manera continuada, però caldrà fer els esforços necessaris que permetin combinar la utilització dels espais per a classes i per a tutories durant els períodes marcats al calendari de programació del PAT per a les sessions grupals.

Altres espais necessaris són els que han de servir per a tutories individuals i, en aquest sentit, es compta amb els despatxos del professorat. El fet de ser despatxos compartits pot fer necessari disposar de sales de dimensions reduïdes que es poden reservar per dur a terme les trobades.

Finalment, cal disposar d'espais adequats per a les sessions multitudinàries, com ara conferències, jornades informatives, jornades d'acollida, cursos de formació, etc., dels quals ja disposa el centre.

Pel que fa a equipament informàtic, el centre ja compta amb els recursos necessaris en general. Caldria pensar en la possibilitat d'obtenir programes informàtics senzills que permetessin fer les assignacions de tutors de manera automàtica amb la preinscripció o la matriculació. No es descarta, per més endavant, pensar en un programa informàtic que permeti relacionar la matriculació amb l'obligatorietat d'una tutoria prèvia on el tutor i l'alumne arribin a un acord relatiu a les assignatures a les quals es matricularà.

Durant el curs 2006-07 ja es va crear un espai dins del campus virtual de la UB (espai ComForD) adreçats als alumnes de complements de formació. Tanmateix aquest espai no ha tingut per ara l'èxit que s'esperava, probablement degut a la manca de la dinamització adequada i continuada de l'espai però també per desconeixement de la seva utilitat real tant per part dels propis alumnes destinataris com dels tutors de carrera i dels professors. Aquest curs 2008-09 es proposa la dinamització d'aquest espai amb el convenciment que se'n podrà treure un més gran profit.

Aquesta opció permet un bolcat automàtic de noms, adreces de correu electrònic i assignatures matriculades dels alumnes al sistema. A més a més, les funcionalitats de la plataforma utilitzada, Moodle, permeten que en estar inscrit l'alumne en l'espai rebí qualsevol notificació per correu electrònic a través dels fòrums del campus. L'alumne, en connectar-se al campus per veure qualsevol material de les assignatures matriculades, veurà l'espai del PAT com si fos una més de les seves assignatures i per tant, no li cal recordar adreces suplementàries i ho té molt fàcil per accedir a la informació i al contacte amb el seu tutor i companys. Al tutor també se li facilita molt la tasca de seguiment dels alumnes i disposa de les dades necessàries per contactar-hi, igual que amb la resta de tutors.

6.3. Recursos econòmics

No es preveu la necessitat de recursos econòmics extraordinaris, tot i que cal pensar en la possibilitat de sol·licitar ajuts de la mateixa institució que permetin dur a terme accions específiques puntuals, com ara convidar experts per a conferències o perquè prenguin part en jornades adreçades a l'alumnat.

L'única despesa que es preveu és en forma de fotocòpies per a la difusió d'activitats del PAT i de material que s'ha elaborat per als alumnes, però el fet d'utilitzar la plataforma virtual redueix aquesta despesa alhora que fa més senzilla, ràpida i efectiva la difusió.

7. Avaluació del PAT

Donada l'especial situació que es viurà aquest curs 2008-09 en què es preveu l'extinció dels complements de formació s'ha considerat oportú minimitzar els esforços que implica una avaluació completa i detallada del PAT DOC (CF).

És per això que es treballarà l'avaluació final no a partir d'enquestes passades en les diferents reunions i tutories si no amb els informes d'activitats que genera el propi equip de PAT, és a dir, els informes posteriors a les tutories grupals que realitza cada tutor, els informes generats a partir de les reunions de coordinació de l'equip de tutors i els còmputos de tutories individuals (nombre de tutoritzats, nombre de tutories i hores de dedicació, entre altres).

A partir d'aquestes dades, es realitzarà un informe que es remetrà a l'equip tutorial per a la proposta de comentaris o suggeriments i per fer-ne una validació final consensuada al principi de setembre. Un cop validat per l'equip de tutors, l'informe es farà arribar al cap d'estudis i es presentarà al Consell d'Estudis en un termini màxim de 20 dies naturals.

Finalment, el cap d'estudis farà arribar l'informe a la resta d'òrgans del centre i es responsabilitzarà de fer-ne la màxima difusió a tota la comunitat universitària.

Aprovat en Consell d'Estudis de Biblioteconomia i Documentació

Barcelona, 4 de juliol de 2008

Ratificat en Comissió Acadèmica de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Barcelona, 21 de juliol de 2008

Bibliografia

Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. *Procés d'avaluació de la qualitat del sistema universitari a Catalunya: informe 2006*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2008. També accessible a: <http://www.aqucatalunya.org/doc/doc_99634633_1.pdf> [Consulta: 01-07-2008].

Álvarez González, Manuel et al. *Tutoria universitària: una guia pràctica*. Actualització: julio 2008. <<http://www.ub.es/tutorsub/manual/>> [Consulta: 01-07-2008].

Borrego, Ángel; Comalat, Maite; Estivill, Assumpció. "Inserció laboral dels titulats en Biblioteconomia i Documentació per la Universitat de Barcelona." *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 12 (juny de 2004). <http://www2.ub.es/bid/consulta_articulos.php?fichero=12borreg.htm> [Consulta: 01-07-2008].

Bricall, Josep Maria. *Universidad 2000*. Madrid: Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas, DL 2000.

Espanya. *Ley orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de universidades*. <<http://www.ub.edu/aj/Normativaenpdf/ley6-01.pdf>> [Consulta: 01-07-2008].

Rodríguez Espinar, Sebastián (coord.). *Manual de tutoria universitària: recursos per a l'acció*. Barcelona: Octaedro: Universitat de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació, 2005. (Educació universitària).

Universitat de Barcelona. *Informació, orientació i suport a l'estudiant: acció tutorial a la Universitat de Barcelona*. 11 de juliol de 2007. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/1581>> [Consulta: 01-07-2008].

Universitat de Barcelona. "Estatut de la Universitat de Barcelona", *DOGC*, núm. 3993 (22-10-2003). <<http://www.ub.edu/aj/Normativaenhtm/Nou%20Estatut%20UB.htm>> [Consulta: 01-07-2008].

Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació. *Pla d'acció tutorial de Documentació. Curs 2007-08*. <<http://hdl.handle.net/2445/2641>> [Consulta: 01-07-2008].

Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació. *Pla d'acció tutorial de l'ensenyament de Biblioteconomia i Documentació. Curs 2006-07*. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/2741>> [Consulta: 01-07-2008].

Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació. *Pla d'acció tutorial de l'ensenyament de Biblioteconomia i Documentació. Curs 2006-07: informe d'avaluació*. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/2702>> [Consulta: 01-07-2008].

Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació. *Pla d'acció tutorial de l'ensenyament de Biblioteconomia i Documentació. Curs 2007-08.* <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/2761>> [Consulta: 01-07-2008].